

Guardini i odgoj

Vuradin, Tea

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:584034>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-29**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Tea Vuradin
GUARDINI I ODGOJ
Završni rad

Čakovec, rujan 2024.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Tea Vuradin
GUARDINI I ODGOJ
Završni rad

Mentor rada:
Izv.prof.dr. Draženko Tomić

Čakovec, rujan 2024.

SADRŽAJ

SAŽETAK	4
1. UVOD	1
2. ROMANO GUARDINI	2
2.1. <i>Biografija Romana Guardinija</i>	2
2.2. <i>Put do svećeništva, pisca, teologa i filozofa</i>	2
3. RAZUMJEVANJE I ULOGA LITURGIJE	4
3.1. <i>Liturgija u odgoju</i>	4
3.2. <i>Antropološki zaokret</i>	4
3.3. <i>Antropologija prema Guardiniju</i>	5
3.4. <i>Primjena Guardinijeve antropologije u odgoju</i>	7
4. VJERA I MODERNO DOBA	8
4.1. <i>Tradicija</i>	8
4.2. <i>Spoj vjere i modernosti</i>	8
4.3. <i>Moderno doba</i>	10
5. LITURGIJA	11
5.1. <i>Liturgija kao igra</i>	11
5.2. <i>Liturgija kao umjetnost</i>	11
6. GUARDINI I ODGOJ	13
6.1. <i>Metode odgoja</i>	13
6.2. <i>Guardinijevo viđenje djeteta</i>	15
6.3. <i>Roditeljstvo</i>	17
7. GUARDINIJEVO VIĐENJE VRTIĆA	18
8. CRKVA U ODGOJU	19
9. ZAKLJUČAK	20
LITERATURA	21
KRATKA BIOGRAFSKA BILJEŠKA	22
IZJAVA O IZVORNOSTI ZAVRŠNOG RADA	23

SAŽETAK

Romano Guardini bio je jedan od najznačajnijih talijansko-njemačkih svećenika, predavača, teologa i pisca 20. stoljeća. Bavio se temama liturgije, filozofije, antropologije, odgoja i filozofije. Napisao je mnogobrojna djela, a jedno među značajnijim bilo je *Duh liturgije* koje je imalo značajnu ulogu za Katoličku obnovu. *Prihvatanje samoga sebe* je još jedno djelo u kojem je Guardini naglašavao važnost osobnog razvoja i zadovoljstva. Guardini se bavio bitnim temama vezanim uz modernizam i krizu suvremenog društva, a to je spominjao u knjizi *The end of a modern world*.

U ovom radu bavit ću se njegovim metodama i načinima odgoja te tko sve sudjeluje u odgoju djeteta i zašto je važno kako se prema djetetu odnositi da bi ono imalo kvalitetne uvjete za pronalaženje samog sebe i shvaćanje sebe. Govorit ćemo o važnosti duhovnog života. Spomenuti ću kako je Romano Guardini imao utjecaj na Drugi vatikanski koncil te kakva su njegova promišljanja o vjeri i načinima života.

Ključne riječi: Romano Guardini, odgoj, liturgija, dijete, duhovnost, suvremeno društvo, osobni razvoj

SUMMARY

Romano Guardini was one of the most important Italian-German priests, lecturers, theologians and writers of the 20th century. He dealt with the topics of liturgy, philosophy, anthropology, education and philosophy. He wrote numerous works, and one of the most significant was *The Spirit of the Liturgy*, which played a significant role in the Catholic renewal. *Self-acceptance* is another work in which Guardini emphasized the importance of personal development and satisfaction. Guardini dealt with important topics related to modernism and the crisis of contemporary society, and he mentioned this in the book *The end of a modern world*.

In this work, I will deal with his methods and methods of upbringing and who all participates in the upbringing of a child and why it is important how to treat a child in order for him to have quality conditions for finding himself and understanding himself. We will talk about the importance of spiritual life. I will also mention how Romano Guardini had an influence on the Second Vatican Council and what his reflections are on religion and ways of life.

Key words: Romano Guardini, education, liturgy, child, spirituality, contemporary society, personal development

1. UVOD

Romano Guardini bio je jedan od najvažnijih katoličkih filozofa i teologa 20.stoljeća. Napisao je mnogobrojna dijela među kojima su *O biti umjetničkog djela*, *Posljednje stvari*, *Sveti znakovi*, *Prihvaćanje samoga sebe*, *Konac novoga vijeka*. Mnogi za njega kažu da je bio ispred svog vremena. Njegovo razmišljanje bilo je izvan okvira. Veliki doprinos osim u liturgiji i shvaćanju i približavanju Bogu, donio je i u odgoju. Njegove revolucionarne ideje u vremenu kulturnih i tehnoloških promjena donijele su novi pogled na svijet. Zalagao se za intelektualni, moralni i duhovni razvoj pojedinca, s naglaskom na formaciju cjelokupne osobe. Nije se bavio površnim stranama odgoja već je tražio i htio bolje razumjeti čovjekovu narav, slobodu, duhovnost i odgovornost. Ključni elementi u njegovom odgojnom idealu su pitanje ravnoteže između slobode i discipline i duhovna zrelost. Guardini se kroz život bavio mnogim filozofskim i teološkim pitanjima ali cilj mu je uvijek bio isti, a to je da je najvažnija zajednica, tradicija i vjerski/duhovni život koji pojedincu pomaže u oblikovanju cjelovite osobe u skladu sa evanđeoskim vrijednostima.

U radu ću se baviti glavnim karakteristikama i učenjima Romana Guardinija. Istraživati ću njegova razmišljanja i njegovu ulogu u društvu te na koje je sve načine Guardini pomogao u izgradnji boljeg društva. On je imao vrlo napredne ideje i zamisli, ali novi vijek, 20.stoljeće, razvitak tehnologije bili su jedna od prepreka sa kojima se Guardini suočavao. Ali on je imao jasnu viziju toga što želi prenijeti ljudima i na koji način će to učiniti. Zalagao se za zajednicu ali i za pojedinca. Smisao života vidi u Bogu i služenju Bogu.

2. ROMANO GUARDINI

2.1. *Biografija Romana Guardinija*

Romano Guardini živio je od 1885. do 1968. godine. Premda je rođen u Veroni (Italija), Guardini je svoj život proveo u Njemačkoj. Odrastao je u Mainzu. U početku studirao je kemiju i ekonomiju nakon čega je počeo dobivati interes za teologiju te se 1910. zaređio za svećenika. Za vrijeme rata bio je proganjan od strane nacista. U isto to vrijeme Guardini je bio pročelnik katedre na Berlinskom sveučilištu. Za njega je utemeljena posebna katedra *profesor filozofije religije i katoličkog pogleda na svijet*. Njegova predavanja i djela su bila vrlo prihvaćena i cijenjena od strane sveučilišta. Postao je jedan od najvažnijih profesora u Njemačkoj. Vjeru kod mladih oživio je kad je utemeljio poslijeratni Pokret njemačke mladeži. Radio je na sveučilištima u Berlinu, Bonnu, Tubingenu i Munchenu. S vremenom je stekao ugled jednog od najznačajnijih i utjecajnijih velikana 20. stoljeća. Bavio se problemima kulture, religije, umjetničkog djela i čovjeka.. Pisao je o umjetnosti, književnosti, meditaciji i odgoju. Njegova djela su najčešće istraživala odnos između vjere i kulture. Njegovo najpoznatije djelo *Gospodin* tiska se i dan danas od njegovog prvog izdanja 1937., a to djelo je duboka meditacija o Isusu Kristu i Njegovoj važnosti za vjernike. Guardini je imao i veliki utjecaj na mislioce poput pape Benedikta XVI. koji je o Guardiniju govorio sa poštovanjem. Guardini je imao utjecaj i bio je povezan s pokretom za liturgijsku obnovu što je kasnije utjecalo na reforme Drugog vatikanskog koncila. Preminuo je 6 godina nakon umirovljenja, 1. listopada 1968. u Munchenu.

2.2. *Put do svećeništva, pisca, teologa i filozofa*

Guardini nije oduvijek bio privržen vjeri. U mladosti se od nje udaljio ali iz nama nepoznatih razloga dok jednog dana nije doživio „prosvjetljenje“. To se sve dogodilo za vrijeme njegovih studijskih dana ekonomije i kemije, u potkrovlju u Mainzu. Isusovim riječima: „Tko nađe život svoj, izgubit će ga, a tko izgubi život svoj poradi mene, naći će ga“ (Mt 10, 39). Tada je shvatio da takav život može naći s Bogom, u Crkvi te je odlučio promijeniti svoj život te je odustao od studija ekonomije i kemije. Odlučio je služiti Bogu te se zaređio za svećenika 1910. godine, radio je kao sveučilišni predavač, propovjednik, liturgičar, duhovnik i odgojitelj mladih. Max Scheler ohrabrivao ga je da sa kršćanskog gledišta protumači djela nekih od najpoznatijih likova pa su tako nastale studije o Danteu, Sokratu, Pascalu, Augustinu... Bio je vrlo cijenjeni predavač

na njemačkim sveučilištima no kada je počeo kritizirati nacističku ideologiju izgubio je katedru u Berlinu te je dobio zabranu pisanja i predavanja na njemačkim sveučilištima i bio je prisilno umirovljen u 54. godini. No po završetku rata ponovno je počeo predavati, a na Sveučilištu u Munichu predavao je do svoje mirovine 1962. godine.

Slika 1. Romano Guardini

3. RAZUMJEVANJE I ULOGA LITURGIJE

3.1. *Liturgija u odgoju*

Guardini izdaje knjigu *Sveti znakovi* u kojoj tumači temeljne kršćanske znakove, radnje i simbole. Mnogi ne shvaćaju i ne znaju što predstavljaju svijeće, tamjan i crkvena zvona već znaju za osnovne, takozvane formalne stvari poput klečanja, križanja, hodanja ali u dubljem smislu kada promišljamo ne znaju ni zašto čine te formalne stvari. Zašto su nam toliko važni simboli, znakovi, slike? Ovo Guardinijevo djelo možemo pokušati povezati i sa odgojem djeteta. Tijekom odgoja da se djetetu približimo i da nas ono razumije koristimo posebne znakove, simbole, određene riječi koje je dijete u mogućnosti shvatiti. Upravo tako i u liturgiji se koristimo svime time kako bi se približili Bogu i kako bi ga pokušali shvatiti i razumjeti što On to nama želi reći, što nam želi približiti. Svako djelo koje nas pokušava približiti Bogu i pomoći nam da dobijemo odgovore na naša pitanja možemo primijeniti i na druge aspekte života, kao sada na odgoj. Hodanje u liturgijskom smislu možemo protumačiti kao poštovanje Bogu koje nam nudi osjećaj smirenosti, sigurnosti. Ali možemo ga protumačiti i kao Božju pratnju, npr. procesija. Isto tako u odgoju hodanje ima nekoliko značenja. To nije samo obično kretanje i dizanje jedne pa druge noge. Hodanje ima dublje značenje. Dijete koje tek uči hodati stječe s vremenom neku sigurnost, sreću jer ima slobodu kretanja. Ali ne zaboravimo u tome svemu majku/oca koja neprestano prate taj djetetov korak. Oni su ti koji brinu da dijete ne padne, daju mu taj osjećaj sigurnosti. Isto kao što nama daje Bog. Liturgija i odgoj usko su povezani. Bog nas kroz sve načine i puteve vodi kroz život. Gdje god da se okrenemo, tu je Bog. Bog nam se prikazuje u svemu, u pojavama, simbolima...samo je važno gdje, koga i što mi sami želimo vidjeti i shvatiti. U odgoju mi također sami odlučujemo koliko se želimo posvetiti djetetu. Želimo li ga uopće pokušati shvatiti i razumjeti što mu je u određenom trenutku potrebno. Sve proizlazi iz naše vlastite volje i želje za shvaćanjem,

trudom i napretkom.

3.2. *Antropološki zaokret*

Guardinijevo djelo *O duhu liturgije* možemo nazvati prekretnicom u teološkom promišljanju liturgije. Djelo nastoji dosegnuti temeljni smisao kroz koji kršćansko bogoslužje postaje proživljeno iskustvo, dok mnogi smatraju da djelo nastoji prikazati sustavne teološke

sadržaje. Sustavni teološki sadržaji odnose se na temeljna učenja i doktrine koje oblikuju vjerovanja i praksu kršćanske teologije. Utemeljeni su na Svetom pismu, tradiciji i razumu. Jednostavno objašnjeno, *O duhu liturgije* nastoji nas navesti na promišljanja, razradu i povezivanje sadržaja liturgije i proživljenog iskustva. Guardini nam nastoji približiti cjelovitost bogoslužja, da budemo više od pasivnog promatrača već da budemo živi sudionici liturgijskog događanja. Djelo je antropološki zaokret. To znači da je Guardini nastojao skrenuti pažnju s apstraktnih koncepata na konkretno ljudsko iskustvo. Trudio se da ljudi dobe priliku za dublje razumijevanje i doživljavanje Boga i sebe samih. Isto tako Guardini je bio predstavnik personalizma, odnosno filozofskog i teološkog nauka da je ljudska osoba središte spoznaje i svrha etičkog djelovanja. Liturgiju je htio iskoristiti za ponovno otkrivanje smisla vjere u modernom svijetu, odnosno htio je prikazati zajednicu ne samo kao mjesto gdje se ljudi susreću i pronalaze neki smisao, već i kao mjesto gdje možemo najbolje i najdublje shvatiti Boga i nas same. Kao zaključak antropološkog zaokreta, Guardini je htio katoličku i crkvenu misao približiti modernom svijetu, a da se pritom ključne teološke vrijednosti ne izgube. Čovjek je u središtu sa svojim pitanjima, iskustvima i traženju smisla. Antropološki zaokret nije karakterističan i jedinstven samo za Guardinija. Zaokret se pojavio u djelima Kierkegaarda, Jaspersa i Rhnera koji su tražili kako da ljudsko iskustvo povežu sa kršćanskim učenjem.

3.3. *Antropologija prema Guardiniju*

Guardini se nastojao približiti i shvatiti Boga ali isto toliko se trudio shvatiti i razviti filozofski i teološki pogled na čovjeka. Trudio se razumjeti čovjeka kao cjelovite osobe, odnosno tjelesno, duševno i društveno. Zagovarao je da ljudi imaju slobodu ali i kvalitetan i pobožan odnos s Bogom. Guardini na čovjeka gleda kao Božje stvorenje, kao stvorenje koje nije neovisno, već je ovisno o svojem Stvaratelju. Duguje mu poniznost i zahvalnost. Ovakvo stanje možemo nazvati ontološkom ovisnošću. Ontologiju možemo opisati kao temeljnu filozofsku disciplinu koja proučava biće u njegovim temeljnim odredbama te nauk o temeljnim uzrocima svega postojećeg. Također, Guardini napominje kako je čovjek stvoren na sliku Božju te ga to čini dijelom duhovne dimenzije, ne samo biološke. Čovjek se prema tome i razlikuje od drugih bića, a osim što je stvoren na sliku Božju, čovjek ima dušu što ga čini sposobnim za razum, ljubav i volju. Čovjek se kontinuirano trudi ispuniti sve ovozemaljske obaveze, pritom ga te obaveze ne ispunjavaju, dok Guardini poziva i

propovijeda ljudima da se moraju posvetiti i usmjeriti svoju energiju prema Bogu, tek tada mogu osjetiti potpunu ispunjenost i mir.

Kao što smo već naveli, Guardini se trudi predstaviti čovjeka kao cjelovitu osobu, da mu se pritom ne stvara podjela između tijela i duha. Važno je da čovjek zna pronaći i postaviti određene granice između tih dviju dimenzija. Guardini objašnjava tjelesnost kao faktor koji nije dovoljan da se upozna ljudska osoba, ali s druge strane ima veliku ulogu u nošenju čovjekove postojanosti. Ljudsko biće svojom tjelesnošću može sudjelovati u liturgijskom slavlju, zajedno sa Kristom koji se utjelovljuje u euharistiji, te time može čovjek ostvariti određenu povezanost s Bogom. S druge strane tjelesnosti imamo duhovnost. Duhovnost omogućuje čovjeku da bude razuman, da osjeća i iskazuje osjećaje, da bude u skladu s moralnim pravilima i ponašanjima te da ima slobodnu volju. Guardini navodi da sloboda nije samovoljna već da je ona ovdje kako bih nam pomogla da pronađemo smisao u životu te da nam pomaže pronaći istinske vrijednosti življenja.

Glavnim odrednicama Guardinije antropologije smatraju se odgovornost i sloboda. Odgovornost možemo opisati kao stanje u kojem smo sposobni raspoznati što je dobro, a što loše. Isto tako, odgovornost nas potiče da u nečemu budemo kontinuirani kako bi postigli određeni cilj koji nam može omogućiti da se mi kao osoba osjećamo bolje i ispunjeno, da i dalje nastavimo težiti ka cilju. Sloboda tijekom procesa oblikovanja ima ključnu ulogu. Dijete, tek rođeno, nije još u potpunosti formirano, ono se treba još moralno, duhovno, fizički i psihički upotpunjavati što nas dovodi do toga da smo mi ti koji djetetu dajemo primjer kako živjeti, što je moralno ispravno, a što neispravno. Dijete će u određenom trenutku osjetiti potpunu slobodu u trenutku kad će biti sposobno dalje se samostalno brinuti o sebi, nesvjesno da ga je netko za to pripremao cijeli njegov život.

Dio koji se nadovezuje na čovjekovu slobodu jest zajednica. Čovjek ima slobodu živjeti kako želi, ali opet mora biti svjestan da je on društveno biće te da njegove radnje imaju veliku ulogu u radu i održavanju zajednice. Guardini na zajednicu gleda kao mjesto u kojemu pojedinci uče jedni od drugih, pružaju mogućnost napredovanja. Život u zajednici može biti dinamičan jer svatko živi drugačiji život ali važno je naučiti se živjeti sa tom dinamikom, ali ne se i prilagođavati već raditi što volimo bez da time nastojimo povrijediti druge.

3.4. Primjena Guardinijeve antropologije u odgoju

Guardinijeva antropologija usmjerena je proces cjelovitog razvoja osobe. Iako se on kroz život uglavnom bavio temama za odrasle, Guardini se odlučuje propovijedati o odgoju. Njegove metode se mogu upotrijebiti u mnogim aspektima odgoja i obrazovanja. Dio koji smatra Guardini najvažnijim jest formacija karaktera, sloboda s odgovornošću i razvoj duhovne dimenzije čovjeka.

Mogli bi Guardinijevo značenje odgoja objasniti na ovaj način. On naglašava kako odgoj nije stjecanje određenih vještina, shematsko učenje ili usvajanje znanja na pamet već je odgoj nešto puno više. To je, ponovno navodeći po Guardiniju, proces oblikovanja osobe koji sadrži moralni, duhovni i intelektualni razvoj. U svojem tumačenju odgoja spominje holistički pristup. To je pristup u kojem se pojedinca stavlja u centar zbivanja i uključuje se njegov um, tijelo i duh. To je način pristupa u kojem se teži prirodnim rješenjima, nastoji se odrađivati stvari bez prevelikog pritiska, do promjene treba proći duži period vremena ali su zato i rezultati bolji. Primjer, posvetimo li se više djetetu i damo mu više vremena i navigator smo koji pomaže da samo dođe do rješenja, djetetu će do tog rezultata trebati više vremena ali krajnji rezultat će biti kvalitetniji.

Od ranog djetinjstva potrebno je djecu poticati na samostalno i kreativno razmišljanje, samostalno rješavanje problema, da sami istražuju problem te dolaze do rješenja. Način na koji djeca dolaze do rješenja mora biti vođeno kroz put koji prikazuje moralne odluke i vrijednosti, te vrijednosti samog pojedinca. Važno je djecu učiti moralu i poštovanju, te kako se na ispravan način nositi sa kritičkim mišljenjima i stajalištima drugih ljudi. Kako biti čovjek u svijetu prepunom pojedinaca koji rade protiv cijele dobrobiti zajednice. Treba razviti svijest da sami sebi budemo motivacija, da radimo za zajednicu te da budemo odlučni u svojim odlukama koje donosimo samovoljno, da pokažemo odgovornost i ustrajnost. Sve te dobre navike djeca uče po modelu te je važno u kakvo okruženje dijete postavljamo. Moramo biti svjesni da su djeca kao male spužve koje svako ponašanje i govor oponašaju i pamte.

4. VJERA I MODERNO DOBA

4.1. Tradicija

Tradicija (lat. *traditio*: predaja, predavanje) je u religiji, usmeno i pismeno prenošenje religijskih učenja i prakse tijekom dugih razdoblja te ona omogućuje kontinuitet početnog religioznog iskustva. Guardini u svojem dijelu *Duh liturgije* opisuje koliko on tradiciju smatra važnom. Smatra ju spojem prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. Tradicija sadrži kontinuitet koji omogućuje da se rituali i obredi prenose ali ne i da budu nepromijenjeni. Guardini smatra da je važno zadržati glavnu bit određenog obreda, liturgije, sakramenta ali to ne znači da se ne mogu i nove situacije i predmeti dodavati koji mogu to slavije još bolje upotpuniti. Zalaže se da noviteti budu autentični i da poštuju dosadašnje.

U odgoju tradicija pomaže u izgradnji cjelovite osobe na intelektualnoj, moralnoj i duhovnoj razini. Tradicija osim obreda i liturgije prenosi i osjećaje, povezanost. Tradicija prikazuje određeni okvir nasljeđa ali taj okvir se može proširiti i tradicija nosi tu mogućnost nove interpretacije i primjene u suvremenom dobu.

Guardinijeva misao o današnjem suvremenom svijetu i tradiciji još uvijek je jako cijenjena. Njegove ideje omogućuju pristup koji pruža ravnotežu između poštovanja i obilježavanja tradicije sa idejama suvremenog doba.

4.2. Spoj vjere i modernosti

Romano Guardini zalagao se za udruživanje vjere i modernosti. Tražio je odgovore kako vjera može biti rješenje za sve što nudi novo moderno doba poput tehnološkog napretka, individualizacije... Tehnološki napredak nije predstavljao problem sam po sebi već je problem nastao kad bih tehnologija zauzela dominaciju nad čovjekom i njegovim pogledom na svijet. Guardini je imao osjećaj da moderno doba oduzima iz ljudi duhovnost i dublje moralne vrijednosti. U današnje vrijeme kultura čovjeka prikazuje se kao ekonomski ili tehnički subjekt, a to je ono što je Guardinija jako zabrinjavalo vezano uz moderno doba. Jedino rješenje, prema Guardiniju, da se izbjegne takva kriza jest vjera. Vjera vodi čovjeka kroz život te mu pomaže pronaći ispravan put, uči ga kako se razviti kao pojedinac, a opet kako raditi i živjeti u zajednici. Guardini nas cijelo vrijeme navodi na to kako smo mi sami odgovorni za to koliko želimo raditi na sebi i koliko se želimo produhoviti te slijediti Isusa

kroz vlastiti život. Guardinijevo djelo *Duh liturgije* postalo je klasično djelo liturgijske teologije te se koristilo kao inspiracija za reforme Drugog vatikanskog koncila. Jedan od temeljnih principa koji je bio uvršten jest aktivno sudjelovanje vjernika u liturgiji te zajedničko slavljenje euharistije. O čemu se zapravo radi u djelu, što nam ono govori? Djelo je pomoglo da vjernici mogu shvatiti što je istinsko značenje liturgije te kako Duh Sveti ujedinjuje i vodi Crkvu. Bio je stava da liturgija stvara poveznicu između vjere i modernog doba jer kroz zajedničku molitvu, rituale i sakramente vjernici i svi ljudi mogu pronaći smisao zajedništva. Guardini se često suočavao sa problemima modernog svijeta te je pisao mnogo radova na tu temu, tako je i jedan od njegovih radova utjecao na smjernice dokumenta *Gaudium et Spes (Radost i Nada)*. Prema ovome dokumentu, Crkvu se poziva se suoči sa problemima suvremenog čovjeka.

Prema Guardiniju, moguće je da se iz modernosti nešto može uklopiti u kršćanski nazor. Odgovor na to možemo pronaći kada Guardini iznosi svoj stav o srednjem vijeku. On na moderno doba, prosvjetiteljstvo, srednji vijek... ne gleda kao povijesna razdoblja već kao obilježja jednog mentaliteta u kojem su ljudi imali različita stajališta, mišljenja, vjeru i duhovnost. U srednjem vijeku na prirodu, čovjeka i kulturu gledalo se iz vjerske perspektive. Iako Guardini smatra da je srednji vijek bio nešto neponovljivo, kao i svako razdoblje za sebe, jedan dio srednjeg vijeka mu nije odgovarao. Radilo se o tome da je u srednjem vijeku bio cijeli niz ograničenih mišljenja i djelovanja. "Pitanja o biti svijeta izranjala su tek djelomično; dani odgovori bijahu tek djelomični. Pobožno i smjelo srednjovjekovno poimanje egzistencije moglo se pojaviti i moglo se nametnuti jedino jer je oko bilo na razne načine zaslijepljeno s obzirom na zbilju stvari, srce zaštićeno s obzirom na mogućnosti svijeta, a odluke bijahu odmah prebačene na područje etičko-religioznog života. Srednjovjekovni je čovjek štovao Boga i slušao vlast koju je Gospodar svijeta u njemu uspostavio. Time je on udovoljavao krajnjoj istini, ali često je preskakao pretposljednju; pa ipak, i ona je istina i nije ispravno da je se zaguši važnošću one druge. Zapravo, njegovi odgovori na pitanja o biti svijeta još bijahu pred-kritičke naravi. Odvodili su ga u mitsku, bajkovitu i umjetnu stilizaciju. Pa budući da svijet u očima srednjeg vijeka nije mogao biti onakav kakav jest, ni srednjovjekovna vjera nije mogla sebi priskrbiti potpuno jamstvo." (H. Mercker, 1988.) Guardini takvom srednjovjekovnom svjetonazoru može suprotstaviti novu stvarnost svijeta.

4.3. *Moderno doba*

Romano Guardini nas u svojem djelu *Konac novoga vijeka* upoznaje sa svojim zanimljivim stajalištima. Iznio je svoje mišljenje o perspektivama budućnosti, o kraju moderne te je izdao analizu o krizi suvremene kulture. O moderni je njegovo mišljenje kritičko ali nudi smjernice i ideje o boljem razumijevanju i snalaženju u modernom dobu. Moderna je započela s renesansom (ona označava novi pogled na svijet i čovjek je u središtu pozornosti, filozofija je doživjela veliki napredak) i prosvjetiteljstvom (obilježeno je racionalnošću, slobodom i individualizmom) koji su bili veliki odmak i napredak u svijetu u kojem je sve važnije postojalo povjerenje u ljudski mozak, razum, duhovnost i znanost. Ljudi u prijelaznom razdoblju su bili veoma nesigurni u sebe jer su napustili tradiciju, a nisu pronašli i razumjeli novu alternativu. Ljudi su razvili osjećaj nesigurnosti, nepovjerenja, osjećaj nesposobnosti i dolazi do krize identiteta.

Guardini je zabrinut za osobu kao nju samu jer u moderno doba osoba odbacuje tradicionalno čime se gubi vjera u religiju i moral, a čovjek postaje više posvećen sebi. Suvremeni čovjek oslanjajući se samo na sebe polako gubi samospoznaju jer nema temelj na koji se može osloniti i iz kojeg može saznati odgovarajuće odgovore i ispuniti svoje potrebe. Još jedan od problema suvremenog doba je tehnološki napredak. Tehnologija polako stvara dominantan odnos sa čovjekom. Čovjek gubi dublje razumijevanje i shvaćanje jer tehnologija nudi jednostavna i površna rješenja i odgovore. Postaje sve udaljeniji od svijeta, prirode, čovjeka i Boga. Sve počinje procjenjivati i mjeriti kroz učinkovitost i kontrolu. Guardini ne vidi tehnološki napredak samo kao smetnju na čovjekovom putu ka cjelovitosti osobe već želi skrenuti pozornost na to da tehnološki napredak mora biti usklađen s moralnim i duhovnim vrijednostima i da tehnika ne može odgovoriti na temeljna ljudska pitanja.

5. LITURGIJA

5.1. Liturgija kao igra

Romano Guardini u svome djelu *Duh liturgije objašnjava razliku između smisla i svrhe*. Svrhu definira kao uzročno-posljedičnu vezu. Svrha isto tako definira tuđu postojanost, odnosno jedan predmet postoji da bi se prilagođavao drugome. Da bismo ga lakše razumjeli, svrhu uspoređuje također i sa medijem. Medij postoji da bi zadovoljavao naše potrebe, ali mora biti svrhovit, točan i istinit. S drugog gledišta Guardini nastoji objasniti smisao. Smisao čini predmet samo-dovoljnim, odnosno smisao je bit postojanja. „U strogom smislu riječi, mnoge su stvari beskorisne, a ipak pune smisla.“ (Guardini, 1930.)

„Za liturgiju se ne može reći da ima svrhu jer ona ne postoji radi čovjeka, neko radi Boga.“ (Guardini, 1930.). Guardini liturgiju smatra doslovno bogoštovanjem. Liturgija naravno, sadrži sakramente koji nas približavaju Bogu. Guardini jasno naglašava kako liturgija poučava i korisna je za duhovni život pojedinca, ali se ne može dotaknut njezina istinska bit. Sudionici liturgije pozvani su da u njoj sudjeluju iz želje da budu sa Bogom.

Guardini također spominje i igru. Igru opisuje kao životnu silu, jačina koja je bez točnog cilja. Igra je spontana, jednostavna, čista, kreativna, sama sebi zadaje pravila, a ono što proizlazi iz nje uvijek je harmonično, jednostavno u formi pjesme, plesa i slike. Igra prestaje kad čovjek osjeća potrebu za samoostvarivanjem, odnosno kad dijete prelazi u ozbiljan život, kad se mora pronaći i nastaviti duhovni život. Isto tako liturgija i igra su povezane na način da se sudionici izdižu iznad svakodnevnih briga, odvojeni su od „običnog“ svijeta, imaju osjećaj sreće i ispunjenosti. Slobodna igra može liturgiju prikazati kao izrazom čovjekove unutarnje slobode gdje on ima mogućnost da se oslobodi i poveže sa Bogom. Igra i liturgija zahtijevaju zajedništvo, povezanost, nema izoliranosti već je sve jedna velika zajednica.

5.2. Liturgija kao umjetnost

Sa elementima igre, Guardini liturgiju vidi i kao umjetnički čin. Liturgijski obredi, simboli, pjesme, molitve teže ljepoti i izričaju. Liturgijska umjetnost također imaju estetsku dimenziju i one održavaju sklad. Liturgijski činovi su prema Guardiniji više od rituala, oni predstavljaju duhovnu dimenziju kroz koju se iznova i iznova zbližavamo sa Bogom. Čovjeka sve što je vizualno privlači, daje mu neku posebnu čar pa prema tome Guardini zaključuje da ljepota

liturgije i samih simbola može uzdići duh vjernika. Umjetničko djelo u čovjeku budi osjećaje, znatiželju, potiče na razmišljanje o samom djelu kako je nastalo i o detaljima. Čovjek mora taj nagon osjećaja imati i tijekom liturgije. Mora tražiti dublji smisao od onoga što vidi ili čuje. Mora se zapitati sve što u tom trenutku mu se čini nejasno i tražiti odgovor. Čovjek mora naučiti kako da komunicira sa Bogom i kako da mu se približi. Sva odjeća, simboli, govor, jezik čini se kao ne korisna igra, ali u sebi ima dublje značenje i smisao, baš kao i umjetničko djelo. Liturgija i umjetničko djelo imaju slobodu kreativnog izraza. Liturgijski obredi pružaju okvir u kojem vjernici slobodno i samovoljno sudjeluju u činovima. Između slobode i reda u liturgiji postoji ravnoteža koja Guardinija podsjeća na umjetnost i to na umjetnost u kojoj disciplina ne predstavlja prepreku nego sredstvo za postizanje duhovnog izražaja.

Guardini u konačnici objašnjava kako su liturgija, igra i vjera povezani. Kroz igru djeca se oslobađaju svakodnevnih briga, razvijaju maštu i kreativnost, stvaraju krug prijatelja. Kroz umjetnost čovjek može doživjeti ljepotu, sklad, mirnoću. Liturgija je ta koja sve te elemente u konačnici sljubljuje, povezuje ih u cjelinu koja pomaže vjerniku voditi ga ususret s Bogom.

Guardini u trenutku kad uspoređuje liturgiju s igrom i umjetnošću želi vjernicima ponuditi dublje razumijevanje liturgije, odnosno liturgijskog čina. U liturgiji vjernici sudjeluju s radošću, liturgija ih uzdiše iznad svakodnevnog života, isti osjećaj koji u ljudima budi umjetničko djelo. Ništa nije prisiljeno i ljudi sa voljom prilaze.

6. GUARDINI I ODGOJ

6.1. Metode odgoja

Prije nego razradimo Guardinijeve metode odgoja, prvo ćemo definirati odgoj. Odgoj je proces izgrađivanja, razvijanja i oblikovanja čovjeka u njegovim ljudskim odlikama. Romano Guardini odgoju je pristupao vrlo specifično. Njegove metode odgoja usmjerene su na cjeloviti razvoj osobe, odnosno na intelektualni, moralni, duhovni i emocionalni. Svoj odgoj vodi kroz uključivanje osobe u zajednicu, njihova uloga u zajednici i shvaćanje i prihvaćanje svoje vrijednosti, a posebno u odnosu prema Bogu. Odgoj se temelji na holističkom kršćanskom viđenju osobe.

Guardiniju je važno bilo naglasiti kako se zalaže za odgoj slobode. Slobodu ne predstavlja i ne opisuje kao iskustvo između biranje među opcijama već ga povezuje sa odgovornošću koju moramo iskazivati prema sebi, drugima i Bogu. Guardini djecu želi naučiti kako ispravno koristiti slobodu. Ne kao situaciju u kojoj koriste samovolju već da koriste slobodu kao sposobnost da raspoznaju dobro i loše, da pronalaze istinu i da rade u skladu sa dobrotom. Važno je mladima postaviti pravila i granice unutar kojih oni mogu shvatiti slobodu jer sloboda mora biti istinski ostvarena, a djeca moraju upoznati granice i naučiti ih poštovati. Treba se voditi time da ih se treba učiti da samovoljno i svjesno donose svoje odluke.

Guardini u odgoju ne vidi pojedinca i odgoj ne vidi kao izolirano mjesto već ga promatra unutar konteksta zajednice. Prema Guardini najvažnije zajednice su obitelj, Crkva i društvo. U tim zajednicama se odvija najvažniji odgojni proces. Dijete uči po modelu stoga je važno što zajednica nudi djetetu. U zajednici dijete mora naučiti kako razumjeti mjesto unutar zajednice i samu zajednicu, mora prihvatiti odgovornost prema drugima. Guardini spominje dvije metode odgoja koja su ključne za zajednicu, a to su:

1. Sudjelovanje u zajedničkim aktivnostima – liturgijska slavlja, volontiranje, sakramenti, obilježavanje tradicije
2. Odgovornost prema zajednici – mladi moraju naučiti da snose određene odgovornosti i posljedice prema zajednici, ali da imaju i slobodu koju moraju znati koristiti

Guardini je smatrao možda i najvažnijim djelom odgoja, a to je važnost liturgije. Kroz liturgiju i liturgijske obrede možemo postati svjesniji zajedništva i duhovnosti.

Guardini je veliku pozornost usmjeravao i prema odgoju cijele osobe. Takav odgoj mora obuhvatiti osobu intelektualno, moralno, emocionalno i duhovno. Intelektualni odgoj omogućuje nam kritičko mišljenje i ljubav prema istini ali i sposobnost razlučivanja između dobrog i lošeg i onog što je istinski vrijedno i važno u životu. Moralni odgoj potiče razvijanje moralne svijesti. Moralni odgoj utječe i na vrline koje su ključne za Guardinijev odgojni ideal. U Guardinijevoj filozofiji, duhovni odgoj je bio u središtu. Moral potiče da se traži dublji smisao života, da mi istražujemo svoju postojanost, da razvijamo život s Bogom i da sudjelujemo u sakramentalnom životu.

Kod emocionalnog odgoja Guardini prepoznaje važnost i svrhu. Djeca moraju naučiti kontrolirati svoje osjećaje ali ih i izražavati i razumjeti. Djeca da bi naučila kontrolirati osjećaje, prvo ih moraju znati raspoznati. Vrlo je važno da roditelji ili zajednica u kojoj dijete boravi da se brinu kako se ono osjeća, je li povrijeđeno, potišteno, sretno ili ljuto, važno je da se sa djecom radi na učenju i prepoznavanju emocija. Ako dijete potiskuje svoje emocije, ono se može zatvoriti u sebe i time se ne može formirati u integralnu osobu.

Kroz liturgiju odgoja djeca i mladi usvajaju vrijednosti reda, discipline, zajedništva, poštovanja i kroz liturgijsko slavlje doživljavaju duhovno iskustvo. Za Guardinija liturgija nije samo ritual nego ju naziva školom kršćanskog života gdje se kroz obrede i simbole odgajaju srce i duša. Uz liturgiju pridodaje važnost tradicijskog odgoja u kojemu on ne naglašava što je ispravno, a što nije već tradiciju smatra živim prijenosom kulture i vjere. Tradicija nas podsjeća na nešto o čemu ne razmišljamo svaki dan ali nam daje stabilnost i dublji smisao života na način da nam daje mogućnost da bolje razumijemo naše pretke i njihov način života i uklopimo ga u naš. Jedna od odgojnih metoda je i prenošenje tradicije koji je i danas aktualan a pojedincu omogućuje ako u njoj sudjeluje da se duhovno zadovolji, da istraži odgovore na određena njegova pitanja ali i da sudjeluje u očuvanju temeljnih tradicijskih vrijednosti.

Odgojnoj metodi Guardini pridodaje i odgoj svijesti, a pod to podrazumijeva razvoj unutarnjeg osjećaja za dobro i zlo. Ovdje spominje dva pojma, a to su savjest i karakter. Savjest nas zapitkuje zašto je nešto dobro, a nešto loše, zašto su pravila važna. Savjest postoji da bi se zapitali o moralnim načelima i načinima na kojih ih provodimo. Guardini spominje da odgoj savjesti ne bi nikad trebao završiti, da nema svoj vijek i da bi neprestano trebali poticati osobno promišljanje o svojim postupcima i njihovom kraju, odnosno posljedicama. Karakter predstavlja odlučnost, sigurnost i važan je u odgoju. On uključuje disciplinu, samoodgoj i razvoj sigurnosti koji mladima pomaže u učenju preuzimanja odgovornosti.

Na kraju Guardini naglašava važnost primjera u odgoju. Svi koji su uključeni u odgoj djeteta, odgojitelji, učitelji, roditelji moraju biti živi primjer onoga što propovijedaju i kako žive inače neće uspješno i sa lakoćom prenijeti vrijednosti na dijete. Metoda odgoja sadrži povjerenje i uzor. Guardini autentičnost prenosi na odgojitelje, odnosno tvrdi da odgojitelji koji su autentični, iskreni i dosljedni u svojim djelima i riječima može utjecati na život mladih.

6.2. *Guardinijevo viđenje djeteta*

Guardinijev odgojni pristup djeci temelji se na kršćanskom razumijevanju osobe. Guardini se zalaže za djecu i njihov društveni status. Djecu doživljava kao bića koja imaju duboko dostojanstvo i kao bića koja rastu u vjeri. Djecu treba poštivati od kad su rođena. Djeca su u procesu razvoja, treba im vremena da procesuiraju izvore informacija oko sebe i da nauče živjeti i preživljavati. Djeca su prema Guardiniju slika Božja i imaju svoju vrijednost i dostojanstvo. Pri odgoju djeteta važno je da odrasli oko djeteta znaju kako se približiti djetetu, voditi ga duhovnim putem i ne ga odgajati prema nekom vanjskom standardu i prema metodama koje mnogi i samovoljno izmišljaju pa predbacuju, već je bitno da je odgoj usmjeren prema pomaganju djetetu da pronade svoj put, da upozna sebe i da otkrije svoje mogućnosti i bit postojanja.

Veliku ulogu u životu djeteta ima i odgojitelj. On djetetu omogućuje da se oslobodi, da bude kreativno, potiče ga na zajedništvo, razgovara s njim i omogućuje da se oslobodi, da bude iskreno. Djetetu se treba pristupat osjetljivo ali na način da ga se gleda kao jedinstvenu osobu. Svako dijete je drugačije, ima svoju osobnost i interese stoga je važno da se prati djetetov ritam razvoja.

Dijete treba imati osjećaj pripadnosti. Treba biti okruženo iskrenošću, pažnjom i razumijevanjem. Djeca se najbolje razvijaju u okolini u kojoj se osjećaju sigurno i gdje ih se poštuje zbog onoga što jesu. Ljubav djeci pruža određenu dozu sreće, sigurnosti i pripadnosti te im to predstavlja moralnu snagu da se razvijaju u vrijedne, ugodne i iskrene osobe. Djeca ako su okružena mržnjom i negativizmom smatrat će to dobrim jer za drugo ponašanje ne znaju. Stoga je vrlo važna okolina za djetetov emocionalni razvoj. Dobrota i pažnja omogućuju djetetu da prikaže svoje interese i da se oslobodi strahova. Kad dijete ima mogućnost prikazat ono što voli, njemu se smanjuje mogućnost da će imati nesigurnosti i da mu neće jednom biti problem izložiti to izvan svoje ugodne i sigurne zone. Također odnos koji kroje odgojitelj i roditelji vrlo je važna za dijete. Podjela informacija i povjerenje

je ključ za stabilno formiranje djeteta u fazi razvoja. Ako roditelj ne vjeruje odgojitelju, neće ni dijete, ali Guardini naglašava da je važno za dijete da odgojitelja vidi kao osobu koja mu želi pomoći, koja vjeruje u njega i njegove mogućnosti te dijete kad razvije sigurnost i povjerenje u odgojitelja omogućuje mu slobodno i kreativno razvijanje u mirnim uvjetima bez straha i nesigurnosti.

Veliku važnost u odgoju djeteta pruža i duhovni odgoj u kojem djeca mogu učiti o životu s Bogom, njegovoj ljubavi i mirnom životu koji on nosi. Duhovni odgoj nije učenje činjenica o religiji i formalnosti već trenutak/vrijeme kad djeca mogu osjetiti Božju prisutnost te željeti ju osjećati cijelo vrijeme u svakodnevnome životu. Djeca uče koristeći simbole, vizualnosti pa stoga Guardini smatra da sudjelovanje u sakramentalnim obredima mogu pomoći djeci da bolje shvate Boga i njegovu prisutnost. Važno je da djeca s vremenom osjete osjećaj svetog i božanskog koje će im pomoći u duhovnoj izgradnji i životu, shvaćanju i prihvaćanju samoga sebe.

Djeci treba biti osigurana sloboda u odgoju i odrastanju ali isto tako moraju znati i za disciplinu koja se mora izjednačavati sa slobodom. Dijete može izraziti svoje mišljenje, stav prema nečemu/nekome ali mora imati perspektivu i drugog, kako se on osjeća u tom trenutku, stoji li iza njega neka dublja priča. Disciplina postoji kako bi se svatko mogao znati suzdržati kada je to potrebno ali i radi oblikovanja unutarnjeg reda i samodiscipline. Guardini smatra da je djetetu potrebna disciplina ali mora biti primjerena djetetu i njegovom razvoju jer moramo biti na oprezu da konstantnim prisilama i zabranama u djetetu probudimo strah zbog kojeg se on zatvara i nema potrebu više se izražavati da ponovno ne bude discipliniran.

Igra ima veliku ulogu u razvojnom procesu djeteta. Igra je slobodna aktivnost koja se može provoditi sama ili s više ljudi. Prema Guardiniju djeca kroz igru istražuju svijet i prirodu, načine na koje nešto funkcionira. Kroz igru djeca razvijaju svoje logičko mišljenje, ostvaruju motoričke sposobnosti, stječu samopouzdanje, razvijaju maštu i kreativnost. Kroz igru djeca najlakše nauče socijalne vještine, osjećaje za pravdu i nepravdu, pravila, emocionalno se razvijaju.

6.3. *Roditeljstvo*

Prema Guardiniju roditelji imaju ključnu ulogu u odgoju djeteta i formiranju djeteta kao cjelovite osobe. Oni su taj prvi uzor koji dijete vidi. Roditeljstvo nije samo biološka uloga, to je poziv za odgoj i vođenje djeteta kroz njegov život i nastoji ga se ispuniti ljubavlju i poštovanjem. Roditelji imaju ključnu ulogu u formiranju djetetovog mišljenja i stajališta. Roditelji su ti koji djetetu prenose moralne i duhovne vrijednosti i odlučuju kakav život žele podariti svojem djetetu. Prema Guardiniju roditelji ne trebaju prenositi informacije i pravila već poticati dijete na istraživanje vrijednosti života. Roditelji bi trebali biti djetetu osobni primjer onoga što prenose djetetu. Roditeljstvo može biti komplicirano i teško ali roditelji moraju pronaći ravnotežu između ljubavi i autoriteta. Guardini poziva roditelje da svojoj djeci nude bezuvjetnu ljubav ali moraju postaviti granice i prikazati se kao autoritet kako bi djeca znala do koje razine je njihovo ponašanje prihvatljivo. Autoritet ne treba biti strah i strogoća već mora koristiti u djetetovu dobro svrhu. Roditelji moraju biti smireni, svojim naglim i nepromišljenim reakcijama u djetetu mogu izazvati strah i zbunjenost jer dijete kroz sve svoje pogreške mora naučiti zašto je nešto loše, a zašto nešto dobro. Roditelji također moraju poznavati svoje granice.

Prema Guardiniju roditelji imaju također ključnu ulogu u djetetovom duhovnom životu. Dijete će uvidjeti važnog obiteljskog i liturgijskog života jedino ako se takav život provodi u njegovom uskom okruženju. Ako su roditelji ti koji sumnjaju u Boga ili su nesigurni i nemaju čvrste temelje, dijete će se isto zapitkivati i neće biti sigurno u svoje vjerovanje. Stoga je vrlo važno kakvo duhovno okruženje roditelji stvaraju za svoje dijete. Zajedničke molitve, molitve prije jela ili spavanja, molitve za zahvalu, sudjelovanje u liturgiji i razgovori o vjeri i Bogu mogu očvrstnuti obitelj. Roditelji su duhovni uzori za dijete koji pokazuju i uče ga kako živjeti s Bogom.

U obitelji dijete prvi put doživi prihvaćanje, ljubav i zajedništvo i roditelji su ti koji to sve zajedno drže u cjelini i omogućuju da se to održava. Za Guardinija obitelj je mjesto za učenje osnovnih ljudskih vrijednosti. Da bi mogli kad porastu funkcionirati u zajednici, djeca prvo moraju naučiti živjeti u obitelji da bi naučeno znanje i ponašanje mogli primijeniti u zajednici. Obitelj nas uči kako dijeliti, kako preuzeti odgovornosti, kako se zauzeti za sebe, kako pomoći drugima, kako se brinuti o drugima. Obitelj je zajednica iz koje ne bi smjela proizlaziti mržnja i zavist već ljubav, solidarnost, nesebičnost, sigurnost, povjerenje.

7. GUARDINIJEVO VIDENJE VRTIĆA

Guardini se u svojim djelima nije konkretno bavio vrtićem kao institucijom ali prema njegovim djelima i esejima i njegovom viđenju odgoja i obitelji možemo izvući neke smjernice koje bi nam pomogle u razumijevanju uloge vrtića prema Guardinijevim stavovima. Prisjetimo se kako se njegovi stavovi prema odgoju temelje na cjelovitom poimanju osobe.

Prema Guardiniju obitelj je djetetova prva najvažnija zajednica, a vrtić bi vidio kao proširenje djetetove zajednice u kojoj bi odgojitelji nadopunjavali roditeljski rad na djetetovom razvoju. Isto tako vrtić bi trebao ispunjavati norme koje poštuju cjelovitost osobe. Kao što roditelji pružaju djetetu ljubav i toplinu, vrtić bi trebao biti mjesto koje to nadopunjuje. U vrtiću se ne bi smjela sputavati djetetova kreativnost i mašta. Tako gledajući, vrtić nije mjesto za čuvanje djece već mjesto za osobni rast i razvoj koji omogućuje i neke veće mogućnosti od onih koje dijete ima kod kuće.

Guardini se zalagao za razvoj slobode i osobnosti kod djece pa bi prema takvom razumijevanju Guardinija u vrtiću trebalo djeci omogućiti slobodno i nesputano izražavanje. Omogućiti djeci aktivnosti koje im omogućuju razvoj pri tome da su aktivnosti osmišljene prema djetetovim interesima i potrebama. Djetetu treba dati priliku da istraži svijet oko sebe i ne ga zatvarati u sobu već ga voditi u prirodu da uči kroz iskustvo.

Guardini je često spominjao igru. Igra je za njega opuštanje, zabava, smijeh ali je i vrlo važan odgojni proces kroz koji djeca upoznaju okolinu i uče socijalne vještine. Kroz igru u vrtiću djeca bi učila surađivati, raditi u parovima ili grupama, razvijala bi govor te bi učili pravila lijepog ponašanja na njima prihvatljiv način. Odgajatelj bi u cijeloj toj priči trebao biti djetetov tihi promatrač, mentor ali i osoba na koju se uvijek može osloniti i u kojoj osjeća sigurnost. Odgojitelji su primjer djeci te odgajatelj moraju biti onakvi kakve upozoravaju djecu da trebaju biti.

8. CRKVA U ODGOJU

Prema Guardiniju Crkva nije samo institucija za okupljanje vjernika, to je zajednica vjernika koja ljudima omogućuje zajedničko druženje, učenje, ujedinjenje i slavljenje Boga. Crkva ima veliku ulogu u odgoju djeteta. U Crkvi djeca mogu osjetiti zajedništvo, mogu sudjelovati u sakramentima i liturgijskom slavlju kroz koje djeca mogu učiti o Bogu i zajedništvu, ljubavi i milosrđu. Kroz sakramente i liturgiju djeca se uvode u vjerski i duhovni život.

Liturgija je temelj za odgoj djeteta, jer kroz nju djeca mogu osjetiti Boga. U tome djeci pomažu sakramenti, simboli i rituali. Oni omogućuju da djeca dobe osjećaj za svetost. Liturgija bi trebala biti jednostavna ako želimo da djeca u njoj sudjeluju jer djeca ne mogu predugo držati koncentraciju, a time bi djeca dobila osjećaj važnosti i pripadnosti u zajednici čime će sa radošću drugi puta sudjelovati.

Roditelji su djetetovi prvi i najvažniji odgojitelji, ali Crkva pomaže roditeljima u duhovnom vodstvu djeteta. Nudi kroz crkvene aktivnosti i sakramente da se djeci prenosi i približi vjera. Roditelji također moraju sudjelovati u oblikovanju djetetove svijesti i duhovnosti. Ovaj način odgoja omogućuje i roditeljima da prodube i osnaže svoje vjerovanje. Samim time mogu biti uzor i podrška svojem djetetu.

Osim učvršćivanja vjere, Crkva djecu uči međusobnom poštovanju, moralnim pravilima, društvenim pravilima, o ljubavi, opraštanju i odgovornosti. Prema Guardiniju, Crkva ne služi samo za duhovno ispunjenje već mjesto gdje ljudi i djeca mogu učvrstiti i razviti osobne vrline.

9. ZAKLJUČAK

Romano Guardini bio je jedan od najznačajnijih teologa, pisaca i akademika 20. stoljeća. Bio je sa svojim razmišljanjima i idejama ispred svog vremena. Guardini je ljudima pokušavao približiti vjeru i naučiti ih kako živjeti prema kršćanskom načinu života. Guardini iako možda nije pisao o svim temama života, njegova napisana djela mogu se protumačiti u nekoliko polja života. Bio je vrlo cijenjeni od drugih istaknutih ljudi poput pape Benedikta XVI. Guardini je imao i veliki utjecaj na povijest time što su njegova razmišljanja i ideje imale utjecaj na sadržaj Drugog vatikanskog koncila. Glavni cilj bio mu je da se ljudi ostvare poput cjelovitih osoba te također zagovara slobodu i odgovornost u odgoju. Prema Guardiniju djeca trebaju biti odgajana u poštovanju, dobroti, iskrenosti i u ispunjenom kršćanskom i duhovnom životu. Odgojitelje smatra drugim roditeljima koji u vrtiću djeci daju mogućnosti napredovanja i razvijanja socijalnih vještina. U Crkvi djeca stječu duhovnu obnovu i uče živjeti s Bogom. Njegove ideje i metode odgoja ostavile su snažan utjecaj na katoličku pedagogiju, a njegova liturgijska djela pomogla su u shvaćanju katoličke misli i smislu modernog svijeta te svih dobrim i lošim izazovima koje ono predstavlja.

LITERATURA

Knjige i članci:

Bekavac Ante, Prihvaćanje samoga sebe Vol 77. No 2., 2022.

Guardini Romano, Bit kršćanstva & O biti umjetničkog djela // AGM naklada, Zagreb 2005.

Guardini Romano, Prihvaćanje samoga sebe, VERBUM naklada, Split 2021.

Guardini Romano, Konac novoga vijeka, VERBUM naklada, Split 2002.

Guardini Romano, Sveti znakovi, VERBUM naklada, Split 1998.

Guardini Romano, Posljednje stvari, KRŠĆANSKA SADAŠNJOST naklada, Zagreb 2002.

Guardini Romano, Razigranost liturgije - svezak 21.1., (1994.)

Guardini Romano, Kraj modernog svijeta - svezak 17.2 (1990.)

Hainsworth Jana, Razvijati holistički pristup 213399 PDF (hrcak.srce.hr)

New Blackfriars Vol. 79, br. 926 travanj 1998. Izdavač: Cambridge University Press

Ratzinger Josphe – Papa Benedikt XVI., Duh liturgije, VERBUM naklada, Zagreb 2015.

Šokčević Šimo, Filozofija moći Romana Guardinija, Vol. 23. No 3., 2015.

Mrežne stranice:

Guardini Romano, The Spirit of the Liturgy <https://www.perlego.com/book/4318526/the-spirit-of-the-liturgy-pdf>

Slika 1. Romano Guardini -

<https://library.foi.hr/autori/autor.php?B=1&A=0000000910&E=E1008KAT-PRIRODOSLOVLJE&H=priroda>

Mreže riječi <https://mrezerijeci.com/romano-guardini-prihvacanje-samoga-sebe/>

Hrvatska enciklopedija - <https://enciklopedija.hr/clanak/personalizam>

Hrvatska enciklopedija <https://www.enciklopedija.hr/clanak/odgoj>

Hrvatska enciklopedija <https://www.enciklopedija.hr/clanak/tradicija>

Hrvatska enciklopedija <https://www.enciklopedija.hr/clanak/ontologija>

Hrčak srce – chrome-

extension://efaidnbmnnnibpcajpcgicfindmkaj/https://hrcak.srce.hr/file/184507

KRATKA BIOGRAFSKA BILJEŠKA

Moje ime je Tea Vuradin, imam 22 godine. Rođena sam 11.04.2002. u Varaždinu. Studentica sam 3. godine Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u Zagrebu, Odsjek Čakovec. Svoje školsko putovanje započela sam 2009. godine kad sam krenula u osnovnu školu Novi Marof. Nakon osnovne upisala sam Gospodarsku školu Varaždin, smjer upravni referent 2017. godine. Nakon četverogodišnjeg školovanja upisala sam studij u Čakovcu 2021. godine. Svoju pedagošku praksu obavljala sam u privatnom vrtiću Sretna djeca u Grani.

U srednjoj školi učili sam kratki period hrvatski znakovni jezik, a na fakultetu sam pohađala kolegij Odgoj za dobrotu gdje smo volontirali po romskim vrtićima. Također sam sudjelovala na seminarima za odgojitelje koji je organizirao i bilo je pod vodstvom Korak po korak. Smatram da sam kolegijalna i otvorena osoba sprema na komunikaciju te da ću uz stečeno iskustvo i želju za napredovanjem i radom uspješno obavljati svoj poziv.

IZJAVA O IZVORNOSTI ZAVRŠNOG RADA

Ja, Tea Vuradin, izjavljujem da sam ovaj završni rad, na temu **Guardini i odgoj**, izradila samostalno uz vlastito znanje, te uz pomoć stručne literature koja je navedena u njemu.

Tea Vuradin